

Werner Rösener

Țăranii în istoria Europei, Iași,
Editura Polirom, 2003 (240 p.)

Cartea își propune o perspectivă istorică asupra evoluției societății țărănești din Europa și America, punându-se un accent deosebit pe importanța înțelegerii modului în care s-au constituit structurile sociale ale țăranimii europene. Lucrarea debutează cu o analiză comparativă a situației țăranilor din Europa și America, evidențiindu-se elementele care diferențiază cele două societăți. Din perspectiva autorului, comunitățile țărănești americane sunt puternic specializate și mecanizate, deosebindu-se de cele de tip european, care sunt profund ancorate în tradiție.

Problema centrală în jurul căreia se construiește firul epic al lucrării este cea a apariției țăranimii ca instituție socială în istoria Europei. În acest sens, autorul se referă la conturarea unei noi categorii sociale, distincte, cu nevoi socioeconomice și politice specifice. Acest moment este localizat la începutul secolului al XI-lea, în plin Ev Mediu. Schițând o definiție a sistemului feudal european, W. Rösener ține cont de particularitățile modelului vestic și de specificitățile Estului. Modelul vestic „a crescut din două rădăcini: din organizarea agrară romană, puternic marcată de proprietatea funciara, și din organizarea agrară germanică, ce este caracterizată mai mult de raporturi de dominație personală” (45). Se poate susține existența unei țăranimii europene unitare în condițiile existenței mai multor tipuri de sisteme feudale, constituite pe baze regionale diferite? Din punctul de vedere al autorului, putem admite existența unei astfel de unități, obștea sătească drept instituție comunitară fiind cea care realizează această unitate, diferențele rezultând din dezvoltarea inegală a regiunilor.

În jurul veacului al X-lea, multe zone se aflau într-un stadiu inferior de dezvoltare – de exemplu, Europa de Est și multe regiuni din America de Nord. Un alt factor care a determinat dezvoltarea inegală a comunităților țărănești este cel al accesului țăranilor la piață. Acest fapt generează două tipuri de probleme. Pe de o parte, gospodăriile trebuiau să depășească regimul autarhic, urmărind obținerea unui surplus productiv ce urma să fie valorificat pe piață. În al doilea rând, în condițiile existenței acestui surplus, apare necesitatea unei piețe de desfacere.

Făcând distincție între feudalismul de tip est-european și cel vest-european, autorul trasează o linie de separație aproximativă reprezentată de Elba: Europa de Est era caracterizată de un feudalism moșieresc, pe când în zonele vest-europene predomina feudalitatea de tip occidental. Moșierimea a fost în Europa de Est atât produsul, cât și elementul care au adâncit relativa înapoiere (141). De asemenea, această tipologie a zonelor agrare europene mai are în componență și zona scandinavă și regiunea mediteraneană. Zona scandinavă este considerată de autor mai dezvoltată din punct de vedere economic datorită zootehniei și relațiilor de piață mai intense decât în depresiune. Datorită unui număr ridicat de vite se puteau produce îngrășămintele necesare regenerării mai ușoare a solului, ceea ce determina o restrângere treptată a pârloagelor.

Diferențele regionale marcate fizic de albia fluviului Elba se adâncesc la începutul epocii moderne. Obștile țărănești erau apreciate de administrația statului de tip absolutist ca fiind o instituție retrogradă, un element care inhibă evoluția structurilor statale. În contextul descris de opoziția fățișă dintre tradiția reprezentată prin clasa socială a țăranimii și instituțiile moderne ale statului absolutist, au existat situații în care dreptul cutumiar a fost

consolidat prin lege, el menținându-și în continuare competența.

În această evoluție autorul invocă alte două momente semnificative care au deschis drumul modernizării: reformele agrare și eliberarea țăranilor în perioada 1770-1870. O dată cu eliberarea țăranilor, se desăvârșește perioada feudală împărțită pe clase. O nouă epocă se deschide în istoria țărânimii, o etapă dominată de alte norme și valori. Ce impact a avut o societate în curs de industrializare asupra acestor structuri, care, în esență, se revendică de la alte sisteme valorice desincronizate în raport cu cele de tip capitalist, bazate pe principiile rentabilității și profitului? Aceasta este și întrebarea la care autorul, pe parcursul cărții, încearcă să răspundă.

Deși modernizarea atrage după sine o serie de efecte care bulversează existența unei ponderi semnificative a populației, autorul face referire la apariția unor elemente de modernitate care au condus la o îmbunătățire semnificativă a nivelului de trai, corelată cu o creștere demografică – de exemplu, diversificarea alimentației, mecanizarea agriculturii după al doilea război mondial, îmbunătățirea mijloacelor de revitalizare a solului etc.

În ultima parte a cărții este tratat aspectul colectivizării și al crizelor apărute în Europa de Est. Acestea se datorau și faptului că eliberarea țăranilor în această parte a Europei s-a realizat mult mai târziu decât în partea vestică. Aservirea țăranilor în Europa de Est a reprezentat un factor inhibitor al modernizării, nefiind considerat singurul, izolat, ci în corelație cu alții.

Monica Șișeștean

Robert B. Cialdini

Psihologia persuasiunii,

București, Editura Business Tech International Press, 2004 (372 p.)

Autor a numeroase lucrări de psihologie socială, profesor și doctor în filosofie, Robert B. Cialdini este șeful Catedrei de psihologie și membru al consiliului de conducere al Universității Statului Arizona. Profesorul Robert B. Cialdini mai susține cursuri universitare despre persuasiune și influență socială la alte două mari universități: University of North Carolina și Columbia University. Dintre lucrările publicate de Robert B. Cialdini menționăm: *The Influence: The Psychology of Persuasion* (1984); *Influence: Science and Practice* (2001); *The science of persuasion* (2001); *Social Psychology: Unraveling the Mystery* (2002), lucrare apărută în urma colaborării cu alți doi autori: D.T. Kenrick și S.L. Neuberg.

După 20 de ani de la prima sa apariție, lucrarea *The Influence: The Psychology of Persuasion* (1984), publicată la noi cu titlul *Totul despre psihologia persuasiunii. Influențare*, este o analiză a tacticilor de convingere utilizate de agenții de influențare asupra noastră, precum și a posibilităților noastre de contracarare și de apărare împotriva acestora. *Psihologia persuasiunii* constituie o lucrare de referință pentru înțelegerea modelelor de comportament automat, a impulsurilor de a te supune diverșilor agenți ai convingerii, contrar propriei voințe.

Într-un stil narativ combinat cu stilul academic ilustrat prin experimente de laborator, Robert B. Cialdini prezintă în lucrarea sa realitatea oferită de munca experimentală și de tehnicile și strategiile de convingere observate în calitate de participant direct ca agent de vânzări, strângător de fonduri sau ca intrus în sfera de